

Voortgang Landelijk Meetnet Flora – Aandachtsoorten

Arnout-Jan Rossenaar & Bart Vreeken

Ondanks de mond- en klauwzeer zijn in 2001 bijna 300 meetpunten van het Landelijk Meetnet Flora - Aandachtsoorten (LMF-A) onderzocht. Doordat meetpunten nu ook kleiner mochten zijn dan een vierkante kilometer, werd het zoeken naar aandachtsoorten vergemakkelijkt. Desalniettemin blijkt het opsporen van vaak zeldzame soorten niet altijd eenvoudig. Dat is ook niet verwonderlijk als je je realiseert dat het vaak om Rode-Lijstsoorten die nog steeds sterk onder druk staan. De indruk ontstaat dat het merendeel van deze soorten achteruit is gegaan. Veel aandachtsoorten staan niet voor niets op de Rode Lijst.

Van de 340 aandachtsoorten zijn er 178 integrale aandachtsoorten (met minder dan 50 kilometerhokken in Nederland). Van de zeldzaamste van deze soorten zijn de groeiplaatsen bij bepaalde waarnemers vaak goed bekend. Vorig jaar zijn we

begonnen met het benaderen van deze waarnemers om de actuele informatie over deze heel zeldzame soorten compleet te krijgen. Voor Vetblad (*Pinguicula vulgaris*) en Koprus (*Juncus capitatus*) zijn zo inmiddels alle recente groeiplaatsen in Nederland op een rij gezet.

Resultaten voor Vetblad en Koprus

Vetblad was een karakteristieke soort van blauwgraslanden en lemige natte heiden in Oost-Nederland. Door de ontginningen van de woeste gronden en de landbouwkundige ontwikkelingen kon ze slechts stand houden in enkele reservaten. Hier werd de soort door verdroging, verzuring en vermesting ook bedreigd. Voor het voortbestaan van deze soort in Nederland werd gevreesd. Inmiddels blijkt dat Vetblad in enkele reservaten nog steeds voorkomt en ze is zelfs op enkele nieuwe plekken verschenen. Door extra aandacht bij het natuurbeheer is het de beheerders op enkele plaatsen gelukt om deze soort voor Nederland te behouden. Men hoeft voor direct verdwijnen uit Nederland niet te vrezen. Uit een aantal ontwikkelingen in reservaten blijkt dat om deze soort te behouden regelmatig plaggen in de nabijheid van groeiplaatsen gewenst is. Vetblad is nu bekend van twaalf groeiplaatsen met in totaal ruim 5000 exemplaren. Het overgrote deel van de Nederlandse populatie wordt gevonden in één uitstekend beheerd natuurreservaat in Twente.

Koprus is een zeer zeldzame soort die na de laatste vondst op Terschelling in 1975 in Nederland lange tijd uitgestorven werd gewaand. In 1997 ontdekte Horsthuis onverwacht de soort in een greppel langs de provinciale weg bij Goor.¹ Daarna dook de soort op diverse andere plaatsen op, vaak als gevolg van bedoelde of onbedoelde natuuronwikkelingsprojecten. Het is mogelijk dat de relatief warme zomers en winters de laatste jaren een positief effect hebben gehad op het verschijnen van deze soort in Nederland. Het zwaartepunt van het areaal van Koprus ligt in Midden-Europa.

Inmiddels heeft de soort weer zeven populaties in Nederland en groeien er in totaal ongeveer 3000 exemplaren. Wel is al geconstateerd dat het voor deze pioniersoort van belang is dat de groeiplaats open wordt gehouden. Door het dichtgroeien van groeiplaatsen, als gevolg van natuurlijke successie, nemen de aantallen van deze soort op een aantal plaatsen weer snel af.

Prioriteiten 2002

Dit jaar is het laatste jaar van de eerste meetronde van het LMF-A (1999-2002). Het doel was oorspronkelijk om ruim 4000 meetpunten in Nederland te onderzoeken. Ondanks aanzienlijke inspanningen blijkt het niet mogelijk om in de eerste meetronde alle meetpunten te onderzoeken, omdat met name gegevens van behorende organisaties slechts in beperkte mate en pas na enige tijd digitaal beschikbaar komen. Wél valt er een groei in het aantal en de kwaliteit van de door vrijwilligers onderzochte meetpunten te bespeuren.

Het is waarschijnlijk mogelijk om de helft van het totaal aantal meetpunten te halen. Dat betekent dat we niet voor alle aandachtsoorten en biotopen voldoende populaties en punten onderzocht zullen hebben om statistisch significante uitspraken over de ontwikkeling in de tweede meetronde te kunnen doen. Dit jaar willen we de nadruk leggen op twee aspecten:

- * Integrale soorten: voor met name de zeer zeldzame soorten is het mogelijk om door het gericht benaderen van soortdeskundigen informatie over alle Nederlandse populaties te verkrijgen.
- * Drie belangrijke biotopen: duinen, het rivierengebied en het stedelijk gebied (muurflora). Door het onderzoek te concentreren op meetpunten in deze drie biotopen moet het wel mogelijk zijn om in deze biotopen voldoende meetpunten en populaties te onderzoeken.

Meedoen aan het Landelijk Meetnet Flora - Aandachtsoorten?

Inmiddels zijn de voorbereidingen voor het komende veldseizoen al weer aan de gang. We kunnen nog steeds nieuwe waarnemers gebruiken. Neem als je hiervoor belangstelling hebt contact op met het Landelijk Bureau (071-5273547) of de coördinator in je district (zie voor adressen pagina).

1. M.A.P. Horsthuis, 1997. Over een nieuwe groeiplaats van Koprus (*Juncus capitatus* Weigel) in Nederland. *Stratiotes* 15: 3–15.